

เก็บเพื่อนบน

เฟซบุ๊ก

ของคุณไว้ดีไหม

ที่มา... UPDATE กันยายน 2553

เมื่อสังคมเครือข่ายออนไลน์ฮิตหนัก แล้วชีวิตของเราจะเปลี่ยนไปไหม เพื่อนมากมายที่รู้จักเพียงผิวเผินในสังคมแบบนี้ มีอิทธิพลอะไรบ้าง แล้วเราควรใส่ใจรักษามิตรภาพในโลกออนไลน์ไว้หรือไม่ ?

ไม่มีอะไรผิดใจเป็นการส่วนตัวนะ ผมแค่ไม่อยากเป็นเพื่อนทางออนไลน์กับคุณเท่านั้น ขอโทษด้วยก็แล้วกัน ผมเชื่อว่าคุณเป็นคนดี และมันไม่ใช่ความผิดของคุณหรอก แต่เพราะผมเองต่างหากละที่หมิ่นอารมณ์ไม่ค่อยดี ไม่อยากวุ่นวายกับใคร บางทีอาจจะดีซะกว่า ถ้าเราไม่ต้องรู้จักกัน”

คุณก็คงเคยเจอเรื่องน่าเบื่อ อย่างเพื่อนเก่าสมัยเรียนของคุณแอดคุณไว้ในเฟซบุ๊ก อะไรทำนองนี้กันมาบ้างใช่ไหมล่ะ พวกบ้า (อินเทอร์) เน็ตที่รู้จักกันตามงานปาร์ตี้ ก็แจ้งสถานะอัปเดตบอ่ยจนคุณอยากหลีกเลี่ยงไปให้พ้น คุณอาจรำคาญเพื่อนร่วมงานที่รักทั้งหลาย จนอยากบอกรู้สึกอึดอัดสุดของคุณจากจำนวนข้อความที่ส่งมาหา หรือแม้แต่หงุดหงิดคุณแม่ที่โกรธกริ้วเมื่อเห็นภาพถ่ายที่คุณเที่ยวผับดึก ๆ

ไม่แปลกหรอกที่คุณจะขบคิดดูอีกครั้งเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องนี้ ที่แรกดูน่าสนุก

เพราะช่วยให้เราติดต่อกับเพื่อนๆ ได้ ถึงตอนนี้กลับกลายเป็นเรื่องที่ทำให้บางคนเครียดไปแล้ว

สำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งก็มีอยู่ราวๆ 400 ล้านคนทั่วโลก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เครือข่ายออนไลน์ก็กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันไปแล้ว มันเข้ามาเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมของพวกเราอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าจะเพิ่งเริ่มมีการศึกษาวิจัยติดตามนิสัยบนโลกออนไลน์ของพวกเรา แต่ข้อสรุปจากการศึกษาก็นำมาซึ่งความน่าแปลกใจมาก โดยเฉพาะสำหรับคนช่างสงสัยที่พบว่าเครื่องมือเหล่านี้ทำให้พวกเรามีอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่นๆ ได้ จนอาจมีโอกาประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน หรือแม้กระทั่งช่วยทำให้เรามีความสุขได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เครือข่ายสังคมนี้มีประโยชน์มากมายก่ายกองเสียจนใครก็ไม่อาจพลาดขบวนรถไฟนี้ได้ขนาดนั้นเชียวนะหรือ

อิทธิพลจากเพื่อนผิวเผิน

การค้นพบอันลึกซึ้งจากงานวิจัยเมื่อหลายทศวรรษก่อนเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมแบบดั้งเดิมช่วยให้เราเข้าใจถึงแง่มุมสำคัญๆ ที่สุดหลายประการเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ของทุกวันนี้ ใน พ.ศ. 2516 นักสังคมศาสตร์ชื่อ มาร์ก

แกรโนเวตเทอร์ ซึ่งให้เห็นว่า คนที่เรารู้จักแบบผิวเผิน (loose acquaintances) หรือ ความสัมพันธ์เชิงอ่อน (weak ties) ในเครือข่ายสังคมกลับมีอิทธิพลอยู่เหนือพฤติกรรมและทางเลือกของเรามากกว่าที่คิด (American Journal of Sociology, เล่มที่ 78, หน้า 1,360) แกรโนเวตเทอร์ พบว่า มีคนจำนวนไม่น้อยที่มีโอกาสได้งานทำเพราะได้รับข้อมูลจากคนที่เรารู้จักเพียงผิวเผินนั้น การศึกษาในระยะต่อมายังพบอีกว่า กลุ่มเพื่อนผิวเผินนั้นช่วยให้เรามีสุขภาพดีและมีความสุขมากยิ่งขึ้น แกรโนเวตเทอร์ อธิบายเหตุผลว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะกลุ่มเพื่อนต่อเพื่อนนั้น แม้จะมีอะไรหลายๆ อย่างแตกต่างจากเรา แต่พวกเขาก็มีลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางสังคม และความสนใจส่วนบุคคลต่างๆ มากพอที่จะทำให้เราคล้อยตามได้

ทุกวันนี้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้คนที่เรารู้จักแบบผิวเผินมีจำนวนเพิ่มขึ้นจนแทบล้นทะลัก “คุณไม่อาจรักษาสถานะกลุ่มคนที่คุณรู้จักแบบผิวเผินเหล่านั้นได้ทั้งหมดโดยตัวคุณเพียงลำพังหรอก” เจนนิเฟอร์ โกลเบก จากมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ แห่งเมืองคอลเลจพาร์ก ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อทางสังคมของพวกเรา กล่าว “แต่เฟซบุ๊กช่วยให้คุณทำบัญชีรายชื่อเพื่อนเหล่านั้นได้” ผลลัพธ์ก็คือ เดียวนี้มันง่ายมาก หากเพื่อนสมัยเรียนที่คุณไม่ได้เจอกันมาหลายปีติดต่อกันแล้วจะส่งข้อมูลอะไรมาให้ แล้วมีผลให้คุณเปลี่ยนพฤติกรรมอะไรบางอย่างได้ เริ่มตั้งแต่คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารเข้าคอเลสเทอรอลต่ำ ไปจนถึงคำเชิญร่วมงานสังสรรค์ที่อาจชักพาให้คุณได้พบกับคนรักของคุณก็เป็นได้

การปะทุเพิ่มจำนวนของคนรู้จักแบบผิวเผินนี้อาจส่งผลในเชิงลึกต่อโครงสร้างทางสังคมของเราได้ จูดีท โดนัท จากเบิร์กแมนเซ็นเตอร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ศึกษาผลที่อินเทอร์เน็ตมีต่อสังคมจาก

วิธีสื่อสารต่างๆ ที่เราใช้กัน และเธอยังบอกด้วยว่าการที่ต้องอาศัยเวลานานกว่าที่ความสัมพันธ์ที่พึงพาและไว้วางใจได้จะเกิดขึ้นนั้น เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งในการจำกัดจำนวนกลุ่มทางสังคมแบบดั้งเดิม ทำให้การสื่อสารแบบออนไลน์แทรกเข้ามาเปลี่ยนจุดอ่อนนั้นได้ โดยเราแต่ละคนมีส่วนในการสร้างเครือข่ายสังคมใหม่ หรือ “ซูเปอร์เน็ต” ที่จะช่วยให้เราติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้โดยง่ายและกว้างขวางกว่าเครือข่ายใดๆ ที่เราพึงจะสร้างได้ ไม่เช่นนั้นมันก็คงเป็นไปได้ที่เราจะรักษาจำนวนผู้ที่เรติดต่อจำนวนมากๆ อย่าง 500 หรือ 5,000 คน เอาไว้ได้

ในขณะที่เราเห็นการเปลี่ยนแปลงนั้นกันอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น หลายๆ คนเลือกเข้าไปค้นหาข่าวสารจากเครือข่ายสังคมของพวกเขาแทนแหล่งข่าว อย่างหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์กันแล้ว เพราะในกลุ่มเพื่อนของพวกเขามีข่าวสารที่เชื่อถือได้ และถูกต้องกว่าทั้งยังมีข้อมูล หรือข้อแนะนำต่างๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม โดนัทก็ยังเห็นว่า ช่องทางผ่านเครือข่ายพวกนี้ยังต้องปรับปรุงเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว และความเชื่อถือไว้วางใจเพิ่มเติมอยู่อีกบ้าง

ถ้าหากซูเปอร์เน็ตพวกนี้ยังคงก้าวหน้าและเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มันก็จะเป็นพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางโลก และเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับมิตรภาพและการวิสาสะของพวกเราได้อย่างสิ้นเชิง และถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ช่องทางอย่างเฟซบุ๊ก, มายสเปซ ก็อาจเป็นเสมือนหน่วยบุกเบิกสู่ทะเลแห่งการเปลี่ยนแปลงในวิวัฒนาการทางสังคมของพวกเรา เช่นเดียวกับที่เกิดภาษาสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับบรรพบุรุษเรา (Journal of Computer-Mediated Communication, เล่มที่ 13, หน้า 231)

จำนวนมิตรสหาย

ข้อนำกั๊งขาก็คือ เครือข่ายใหญ่ๆ เหล่านี้ มีความหมายกับเรามากในระดับบุคคลจริงหรือ? *โรบิน ดันบาร์* นักมานุษยวิทยาวิวัฒนาการ แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เขียนหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อว่า *คนเราต้องการเพื่อนจำนวนเท่าไร?* (How Many Friends Does One Person Need?) เขาอ้างว่า กำลังสมองของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม อย่างมนุษย์เรา มีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณความสัมพันธ์ที่แท้จริงทางสังคมกับปริมาณที่เราจะรักษาไว้ได้จริงๆ โดยคร่าวๆ เพียง 150 คนเท่านั้น เหตุผลง่ายๆ ก็คือ เราไม่มีพลังสติปัญญาหรือเวลา มากพอสำหรับอะไรที่เกินไปกว่านี้

มันก็จริงที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งที่ดีมาก ๆ สำหรับสนับสนุนความสัมพันธ์ แต่ก็ใช่เป็นการสร้างสัมพันธ์ขึ้นมาใหม่ ดันบาร์กล่าว เพราะกันบั้งทางวิวัฒนาการของพวกเขา แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เรายังต้องพึ่งพาปฏิสัมพันธ์ทางกายและการพบปะซึ่งๆ หน้าอย่างมากในการ กระชับความสัมพันธ์เหล่านั้น

ถึงอย่างนั้นก็ตาม ปรากฏหลักฐานว่า เครือข่ายออนไลน์เปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิตในแต่ละวันของเราได้ เมื่อ *เจฟฟ์ แอนคอก* จากมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ แห่งเมืองอิทาคา นิวยอร์ก ทดสอบว่า การแบ่งปันข้อมูลส่วนตัวทางออนไลน์จะช่วยสร้างโอกาสให้เราเป็นที่ชื่นชอบได้มากเพียงใด ผ่านการส่งข้อความ โดยให้ผู้ร่วมศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลบนเฟซบุ๊กของเป้าหมายล่วงหน้า เพื่อหาทางทำให้คู่สนทนาชอบตนให้ได้ แอนคอกพบว่า ผู้ร่วมศึกษาเหล่านั้นมักถามคำถามที่ตนเองทราบคำตอบแล้วล่วงหน้า หรือถามคำถามที่คิดว่าเป็นเรื่องของคุณสนทนากับตนเองสนใจตรงกัน เพื่อสร้างโอกาสที่จะทำให้คู่สนทนาชื่นชอบตัวเอง เขาจึงสรุปว่า ผู้ที่ใช้เว็บไซต์พวกนี้เป็นช่องทางในการ

ติดตามเรื่องราวต่างๆ ของเพื่อนๆ จะมีโอกาสเป็นที่ชื่นชอบของผู้คนในสังคมสื่อสารกลุ่มนี้มากขึ้นตามไปด้วย (Proceedings of the 2008 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work, หน้า 413)

นอกจากนี้ เครือข่ายสังคมยังส่งผลที่ชัดเจนต่อสวัสดิภาพของเราได้ด้วย จากงานวิจัยสองชิ้นที่ศึกษากับนักศึกษา โดย *นิโคล เอลลิสัน* และคณะ จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน แห่งเมืองอีสต์แลนซิง พบว่า ความถี่ของการใช้เฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางสังคม ซึ่งก่อนหน้านี้มีการศึกษาพบว่า ความได้เปรียบทางสังคมนั้น สัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และการหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนเองต่ออีกทอดหนึ่ง

เอลลิสันชี้แจงเพิ่มเติมว่า การช่วยเหลือและการให้ความชัดเจนจากกลุ่มเพื่อนที่รู้จักแบบผิวเผินเหล่านี้ อาจเป็นเหตุช่วยอธิบายปรากฏการณ์เหล่านี้ได้ “การขอความช่วยเหลือหรือคำแนะนำนั้นเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว เรากำลังจับตาถึงขอบเขตที่ลึกซึ้งยิ่งกว่านั้นในกลุ่มคนที่คุ้นเคยกันเหล่านี้” เธอกล่าว ผู้คนกำลังอยู่ในภาวะพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองกับคนกลุ่มใหญ่กว่าที่พวกเขาเคยพบเจอมาก่อน (Journal of Computer-Mediated Communication, เล่มที่ 12, หน้า 1, 143)

นักวิจัยซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายเฟซบุ๊กด้วยกลุ่มหนึ่ง พบความสัมพันธ์ระหว่างสวัสดิภาพของบุคคลกับการใช้งานเว็บไซต์ เมื่อปีที่แล้ว พวกเขาสำรวจสมาชิกเครือข่ายจำนวน 1,200 คน แล้วเปรียบเทียบคำตอบกับร่องรอยการใช้งานเว็บไซต์ของพวกเขา เช่น การคลิกเข้าไปในรายงานข่าวของเฟซบุ๊ก จำนวนเพื่อนในเครือข่าย และจำนวนข้อความโต้ตอบที่พวกเขาได้รับ เป็นต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยเสนอผลการศึกษานี้ในที่ประชุมว่าด้วยปัจจัยที่

ส่งผลกระทบต่อมนุษย์จากการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ (The Human Factors in Computing Systems meeting) ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองแอตแลนตามลรัฐจอร์เจีย เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา

เอลลิสันย้ำเตือนด้วยว่า ผลการศึกษาจากงานวิจัยทั้งสอง แม้ว่าจะพบความสัมพันธ์เช่นนั้นก็ยังไม่ถือเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าการใช้เฟซบุ๊กช่วยให้ผู้ใช้มีความสุขได้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม แชนด์เพนต์แลนด์ จากสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ ซึ่งวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมฐานเทคโนโลยีเชื่อว่า การใช้เฟซบุ๊กก็น่าจะมีความเชื่อมโยงเชิงสาเหตุอย่างนั้นได้ เธอกล่าวว่า การที่เราติดต่อกับกลุ่มทางสังคมของเราได้ เป็นสิ่งยืนยันได้ว่าเราจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดาย ความรู้สึกเดียวดายที่เกิดขึ้นกับพวกเรา บ่อยครั้งที่มักมีสาเหตุจากการขาดความเกื้อหนุนจากสังคม ซึ่งตอนนี้ก็มีเครือข่ายที่ปลอดภัยให้แล้ว เธอกล่าว

สายอิทธิพล

เฮนรี ฮอลซ์แมน จากสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ เช่นกัน ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายสังคมออนไลน์กับโลกความเป็นจริง เขามุ่งสนใจในประเด็นที่ว่าทัศนวิสัยที่เพิ่มขึ้นแสดงถึงการมีขอบข่ายทางสังคมที่หลากหลายของเรา เช่น ครอบครัว ที่ทำงาน และเพื่อน ๆ ซึ่งต่างก็ผสมผสานปะปนกันไป ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวยอมรับสังคมแบบนี้ให้ดี เราจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้ชีวิตอย่างเปิดเผยยิ่งขึ้นไว้ และเราอาจต้องลดละเลิกพฤติกรรมประเภทฉันทันใจใคร่ใจคนอื่นที่มีอยู่ของเราลงไปบ้าง

เครือข่ายสังคมเข้ามาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของเราอีกทางหนึ่งก็คือด้วยประสิทธิภาพและอิทธิพลของมันนั่นเอง จากการทดลองศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ในห้องทดลอง ไมเคิล เค็นส์ จากมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย แห่งเมืองฟิลาเดลเฟีย

พบเคล็ดลับเงื่อนงำว่า การรับรู้ความเคลื่อนไหวของคนส่วนใหญ่ ช่วยทำให้บุคคลกลายเป็นผู้มีอิทธิพลต่อผู้อื่นได้มากกว่าที่คิด จากการทดลองกับอาสาสมัครจำนวน 30 คน ให้ทำประชามติออนไลน์เพื่อให้ออกเสียงเลือกสีหนึ่งจากสองสีที่ต่างกัน โดยผู้ร่วมทดลองสื่อสารกันได้เพียงวิธีเดียว คือพวกเขาเห็นสีที่ผู้ร่วมทดลองบางคนเลือก พวกเขามีเวลาหนึ่งนาทีในการเลือก ถ้าไม่เสร็จก็จะชวตรางวัลไปเล่นที่เหลี่ยมก็คือ เค็นส์เสนอเงินรางวัลที่ต่างกันเพื่อล่อให้ผู้ร่วมทดลองแต่ละคนพยายามกระตุ้นคนอื่นให้เลือกสีหนึ่งหรือมากกว่าอีกสีตามที่ตนเองต้องการ และเขาก็ยังกำหนดให้ผู้ร่วมทดลองบางคนได้เปรียบผู้ร่วมทดลองคนอื่นด้วย โดยการให้เขาเห็นการเลือกสีจากคนส่วนใหญ่

เค็นส์ทำการทดลองแตกต่างกันออกไปอยู่หลายครั้ง และทุกครั้งเขาพบว่า ผู้ร่วมทดลองคนที่เห็นว่าคนส่วนใหญ่เลือกสีใด (หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเขาเป็นผู้รับรู้ความเคลื่อนไหวของคนส่วนใหญ่ดีกว่าคนอื่น) กระตุ้นให้ผู้อื่นเลือกสีตามที่ตนเองต้องการได้ แม้ว่าเขาจะต้องเร่งเร้าให้คนส่วนใหญ่ละทิ้งโอกาสการได้รางวัลของตนไปก็ตาม อย่างไรก็ตาม เค็นส์ก็เตือนว่านั่นเป็นเพียงเหตุการณ์ที่จำลองขึ้นเท่านั้น เขากล่าวว่า มันอาจเป็นไปได้ที่การเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างท่วมท้นต่อผู้อื่น จะเกิดขึ้นกับคนที่เป็นผู้มีความเคลื่อนไหวของคนส่วนใหญ่ในโลกออนไลน์จริงๆ ดีกว่าผู้อื่นได้เช่นกัน (Proceedings of the National Academy of Sciences. เล่มที่ 106, หน้า1,347)

เงื่อนงำดั้งเดิมเกี่ยวกับอิทธิพลลักษณะนี้ แยมพรายมาจากผลการศึกษาของ สเตฟานี ทอมทอง และคณะ จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน ซึ่งพบว่าความเป็นที่นิยมทางออนไลน์ของบุคคล มีความสัมพันธ์กับจำนวนเพื่อนออนไลน์ของเขาผู้นั้น คณะผู้ศึกษาขอให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยว

กับเสน่ห์ทางสังคม จากแฟ้มประวัติของผู้ใช้อื่นๆ ซึ่งแตกต่างกันเพียงด้านจำนวนเพื่อนที่ปรากฏจริงของเขาเท่านั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีเพื่อนประมาณ 300 คนจะเป็นที่ดึงดูดใจต่อผู้อื่นมากที่สุด ส่วนผู้ที่มีเพื่อนจำนวนมากกว่านั้น เสน่ห์ทางสังคมของพวกเขาจะเริ่มลดต่ำลง (Journal of the Computer-Mediated Communication, เล่มที่ 13, หน้า 531) จำนวนเพื่อนบนเฟซบุ๊กที่เหมาะสมโดยเฉลี่ย คือ ประมาณ 130 คน สอดคล้องกับผู้ใช้เว็บไซต์อื่นๆ ด้วย ซึ่งก็ไม่ต่างกันมากกับที่ต้นบาร์ตั้งสมมติฐานไว้ที่ประมาณ 150 คน

แต่ไม่ว่าจะกี่คนก็ตาม บางทีอาจถึงเวลาแล้วที่เราจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนเครือข่ายสังคม แทนที่จะทำตัวพาลๆ กับกลุ่มคนที่รู้จักผิวเผินอย่างที่แล้วมาก็เป็นได้ เพราะฉะนั้น **เป็นเพื่อนกันดีไหม ?**

แปลและเรียบเรียงจาก Why Facebook friends are worth keeping, New Scientist , 10 July 2010. (ที่มา.. Update กันยายน 2553)